

Sygn. akt V CK 152/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek (sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

w sprawie z powództwa W. M. i B. M.

przeciwko I Klubowi Sportowemu "Ś.(...)" w W. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 21 września 2005 r., kasacji powodów i strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 18 sierpnia 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddała apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 11.02.2004 r. sygn. akt I C (...); oddała kasację strony pozwanej i zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwotę 5.600 zł (pięć tysięcy sześćset złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 11.02.2004 r. pozbawił w całości wykonalności bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) wystawiony przez P.(...). Bank S.A. O/w W. przeciwko dłużnikom solidarnym W. M. i B. M., któremu na mocy postanowienia Sądu Rejonowego

z dnia 14.12.2000 r., [I CO (...)] nadano klauzulę wykonalności, a na mocy postanowienia z dnia 30.04.2001 r. [I CO (...)] nadano klauzulę wykonalności na rzecz I Klubu Sportowego „Ś.(...)” w W.. W sprawie tej ustalono, że umową z dnia 15.07.1993 r. (...) Bank G.(...) S.A. O/W. udzielił powodom W. M. i B. M. kredytu w kwocie 13.700.000.000 st. zł, w tym 6.600.00.000 st. zł na zakup 3.300 akcji tegoż Banku emisji „B”. Na podstawie wcześniejszego porozumienia między stronami Bank zobowiązał się, na pisemne żądanie powodów, do wykupu nabytego przez nich pakietu akcji za sumę nie mniejszą od wymaganej wartości spłaty udzielonego kredytu z tym, iż uzyskana kwota pomniejszy kapitał kredytu podlegający spłacie. Powodowie udzielili pełnomocnictwa do wykonywania praw z akcji (za wyjątkiem ich sprzedaży) przewodniczącemu Rady Banku. Pismem z dnia 10.02.1994 r. powodowie zwrócili się do Banku o wykup akcji. Wcześniej, bo aneksem z 28.01.1994 r. do umowy z 15.07.1993 r. strony ustaliły, iż zadłużenie powodów wobec Banku wynosi 13.700.000.000 st. zł oraz 515.000.000 st. zł z tytułu niespłacenia pełnej kwoty zaległych odsetek, uzgodniły też zasady spłaty kredytu. Bank zastrzegł sobie prawo wypowiedzenia zmiany umowy w formie aneksu w razie uchybienia terminu spłaty którejkolwiek z rat określonych w § 2 i powrotu do pierwotnej treści umowy. Wypowiedzenia jednak nigdy nie dokonano.

Ustalono, że umową z dnia 14.12.1994 r. pomiędzy (...) Bankiem G.(...) jako zbywcy a P.(...). – Bankiem S.A. jako nabywcą zbywca sprzedał nabywcy Oddział Banku w W. z dwiema ekspozyturami. Każdy oddział stanowił przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c., a składniki podlegające sprzedaży ujęte zostały w bilansach Oddziału na dzień 30.12.1994 r. W dniu 10.01.1995 r. powodowie zwrócili się do P.(...). Banku S.A. o potwierdzenie liczby i wartości wykupionych przez ich akcji wg stanu na 31.12.1994 r., a następnie pismami z dnia 5.12.1996 r., 15.09.1997 r. i 6.04.2000 r. zwrócili się do P.(...). – Banku z propozycjami spłaty kredytu. Potwierdzenie sald wystawione przez P.(...). - Bank z dnia 17.05.2000 r. powodowie podpisali warunkowo z zastrzeżeniem, że ostatecznie rozliczenie będzie uwzględniać ich roszczenie jako współników spółki cywilnej wobec (...) Banku G.(...) W dniu 4.12.2000 r. P.(...). - Bank S.A. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, w którym stwierdził, iż powodowie z tytułu umowy o kredyt z 15.07.1993 r. mają wymagalne zobowiązanie wobec Banku w kwocie 1.395.950,24 zł. Postanowieniem z dnia 14.12.2000 r. Sąd nadał klauzulę wykonalności temu tytułowi, zaś umowę z dnia 22.12.2000 r. P.(...). - Bank sprzedał I Klubowi Sportowemu „Ś.(...)” wierzytelność przysługującą mu wobec powodów z tytułu umowy

kredytowej w kwocie 1.335.950,24 zł. Zaświadczeniem z dnia 22.01.2001 r. Bank potwierdził przeniesienie na I Klub Sportowy „Ś.(...)” wierzytelności wobec powodów na kwotę 1.335.950,24 zł ze skutkiem na dzień 12.01.2000 r. Postanowieniem z dnia 30.04.2001 r. Sąd nadal klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz I Klubu Sportowego „Ś.(...)”. Ustalono przy tym, iż z tytułu należności głównej spłacili 700.000 zł, a także iż nabyte przez powodów akcje nie zostały przez nich odebrane z Banku i niewiadomo co się z nimi stało.

Sąd Okręgowy uwzględnił żądanie w całości, zaś Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 18.08.2004 r. pozbawił bankowy tytuł egzekucyjny wykonalności ponad kwotę 375.000 zł z tym iż kwota ta płatna jest z odsetkami od dnia 18.03.2000 r. do 4.12.2000 r., oddalając dalej idące powództwo. Sąd ten nie podzielił oceny Sądu Okręgowego jakoby przedmiotowy tytuł egzekucyjny był nierzetelny, gdyż odwoływał się do umowy z dnia 13.07.1993 r. bez nawiązania do aneksu, że wartość akcji nabytych przez powodów miały być zaliczona na poczet zobowiązań oraz że pozwany nie nabył skutecznie wierzytelności gdyż takiego zarzutu powodowie w ogóle nie zgłaszali. Odrzucił też ustalenie, że powodowie spłacili część zadłużenia w kwocie 700.000 zł, gdyż okoliczność ta niczym nie została wykazana. Przyjął więc, iż bank władny był wystawić bankowy tytuł egzekucyjny, a sprzedaż wierzytelności pozwanemu dawała mu tytuł do dochodzenia należności od powodów. Rozważając jednak podniesiony przez powodów zarzut 3 - letniego przedawnienia Sąd Apelacyjny wskazał, że zasady spłaty kredytu ustalała umowa z 15.07.1993 r. zmieniona aneksem z dnia 28.07.1994 r. Zasady płatności przedstawiały się następująco:

- w 1994 r. – 2.200.000.000 st. zł,
- w 1995 r. – 2.500.000.000 st. zł,
- w 1996, 1997, 1998 po 3.000.000.000 st. zł płatne kwartalnie po 750.000.000 st. zł.

Przerwanie biegu przedawnienia nastąpiło w dniu 14.12.2000 r. przez nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu co oznacza, iż przedawnione były zatem te części kredytu, które były wymagalne do III kwartału 1997 r., zaś nieprzedawnione należności obejmują rok 1998 r. (4 x po 73.000 zł oraz IV kwartał 1997 (75.000 zł), co daje łącznie 373.000 zł.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyły kasacją obie strony. Powodowie zarzucili w kasacji naruszenie art. 123 k.c. przez przyjęcie, iż wydanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przerywa bieg przedawnienia; art. 788 § 1 k.p.c. w

związku z art. 97 ust. 1 prawa bankowego przez przyjęcie, iż dopuszczalnym jest nadanie klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy wierzytelności niebędącego bankiem; art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przez przyjęcie, iż dopuszczalne jest prowadzenie egzekucji przez nabywcę wierzytelności niebędącego bankiem na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego oraz art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów co miało istotny wpływ na wynik sprawy. Wskazując na powyższe wnosili o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

Strona pozwana zarzuciła w kasacji naruszenie prawa materialnego tj. art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., art. 117 § 2, 123 § 1 i 481 k.c. oraz naruszenie przepisów postępowania tj. art. 6 k.c. i 230 k.p.c. co miało istotny wpływ na wynik sprawy. Wskazując na powyższe wносиła o zmianę wyroku przez oddalenie powództwa w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja powodów zawiera najdalej idące zarzuty. W szczególności chodzi o zarzut naruszenia art. 788 § 1 k.p.c. w związku z art. 97 ust. 1 Prawa bankowego przez przyjęcie, iż dopuszczalnym jest nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz nabywcy wierzytelności niebędącego bankiem oraz łączący się z tym zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przez przyjęcie, że dopuszczalne jest prowadzenie egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną na rzecz podmiotu będącego nabywcą wierzytelności, który nie jest bankiem. W sprawie jest bowiem bezsporne, że pozew o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności został skierowany przeciwko nabywcy wierzytelności tj. Pierwszemu Klubowi Sportowemu „Ś.(...)” w W., który za pośrednictwem komornika sądowego wszczął egzekucję przeciwko powodom na podstawie tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułowi egzekucyjnego nr (...), wystawionego przez P.(...). – Bank S.A. na podstawie art. 96 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.). Jest także poza sporem, iż Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 14.12.2000 r. w sprawie I Co (...) nadał klauzulę wykonalności temu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez P.(...). – Bank S.A. przeciwko powodom jako dłużnikom. Następnie tenże Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 30.04.2001 r. wydanym w sprawie I Co (...) nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) wystawionemu przez P.(...). – Bank na rzecz pozwanego I Klubu Sportowego „Ś.(...)” przeciwko powodom jako dłużnikom, skoro na podstawie umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 22.12.2000 r. zawartej między P.(...).

Bank a pozwanym I Klubem Sportowym „Ś.(...)”, po powstaniu tytułu egzekucyjnego uprawnienie przeszło na inną osobę, czyli pozwanego. Podstawą prawną był przepis art. 788 k.p.c. Na podstawie tego tytułu wykonawczego pozwany wszczął egzekucję. Powstaje więc zasadnicze pytanie, czy dopuszczalne było nadanie klauzuli wykonalności na rzecz pozwanego niebędącego bankiem jako nabywcy wierzytelności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym i w konsekwencji, czy dopuszczalne było prowadzenie egzekucji przez pozwanego na podstawie takiego tytułu wykonawczego.

Odnosnie pierwszej kwestii należy przede wszystkim stwierdzić, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego zarysowała się rozbieżność stanowisk co do dopuszczalności nadania klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy wierzytelności w sytuacji, w której przed przeniesieniem wierzytelności sąd na wniosek zbywcy nadał na jego rzecz klauzulę wykonalności. W postanowieniu z dnia 2.07.1975 r. V CZ 98/75 (OSNCP 1976, nr 6, poz. 142). Sąd Najwyższy dopuścił taką możliwość, zaś w uchwale z dnia 22.02.1984 r. III CZP 2/84 (OSNCP 1984, nr 9, poz. 153) taką możliwość wyłączył. Ostatecznie jednak w uchwale z dnia 4.08.1992 r. III CZP 94/92 (OSNCP 1993, nr 3, poz. 32) wyjaśniono, że dopuszczalne jest nadanie klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy wierzytelności także w przypadku, w którym przed przeniesieniem wierzytelności – na wniosek zbywcy – sąd nadał na jego rzecz klauzulę wykonalności tytułowi egzekucyjnemu. Pogląd ten podzielono w uchwale z dnia 2.04.2004 r. III CZP 9/04 (OSNCP 2005, nr 6, poz. 95). Do tego poglądu przychylił się też skład orzekający w niniejszej sprawie. Zagadnienie dopuszczalności nadawania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi wykonawczemu na rzecz nabywcy wierzytelności objętej tym tytułem podjęto w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 18.04.1996 r. III CZP 194/93 stwierdzając, że art. 788 § 1 k.p.c. nie stanowi podstawy do nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi wykonawczemu na rzecz nabywcy uprawnienia stwierdzonego tym tytułem. Uchwała ta zapadła pod rządem Prawa bankowego z 1989 r. Aktualność tego poglądu pod rządem ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. Nr 72, poz. 934) potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2.04.2004 r. III CZP 9/04 (OSNC 2005, nr 6, poz. 98) stwierdzając, iż „niedopuszczalne jest nadanie na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. klauzuli wykonalności na rzecz niebędącego bankiem nabywcy wierzytelności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym, także po zaopatrzeniu w sądową klauzulę wykonalności”. Uzasadniając ten pogląd wskazano, iż bankowy tytuł egzekucyjny stanowi przywilej banków, polegający na ułatwieniu im dochodzenia swoich wierzytelności wynikających z dokonywanych czynności bankowych. Umożliwienie

nadawania klauzuli wykonalności bankowym tytułom egzekucyjnym na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. na rzecz nabywcy wierzytelności bankowej stwierdzonej tym tytułem, oznaczałoby naruszenie przywileju przyznanego tylko bankom na rzecz wszystkich nabywców takiej wierzytelności. Nie byłoby to do pogodzenia z kwalifikowanym i wyjątkowym charakterem tego przywileju. W konsekwencji należy uznać, iż przepisy art. 96-97 Prawa bankowego z 1997 r. stanowią *lex specialis* w stosunku do art. 788 § 1 k.p.c. W konsekwencji, na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego może być prowadzona jedynie egzekucja wierzytelności bankowej i tylko na rzecz banku, po nadaniu na jego rzecz sądowej klauzuli wykonalności. Skład orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela ten pogląd, a to oznacza, iż żądania powodów pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego, któremu nadano klauzulę wykonalności na rzecz nabywcy wierzytelności niebędącego bankiem, jest z tego tylko względu w pełni uzasadnione na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż po powstaniu tytułu egzekucyjnego (wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego) nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane (nadano klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz nabywcy wierzytelności niebędącego bankiem). Z innych więc przyczyn wyrok Sąd Okręgowy pozbawiający wykonalności w całości bankowego tytułu egzekucyjnego jest prawidłowy. W tej sytuacji zbędne jest odnoszenie się do dalszych zarzutów zawartych w kasacjach obu stron. Z tych względów na podstawie art. 393¹⁵ k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22.12.2004 r., o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego i ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), orzeczono jak w sentencji.